

Inskrift:

fasti · lit · hkua · stain · iftr · fastulf · sun – sin

5 10 15 20 25 30

Fasti let haggva stæin æftir Fastulf, sun sinn.

»Faste lät hugga stenen efter Fastulv, sin son.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. Avståndet mellan 9 **h** och 10 **k** är påfallande stort, vilket beror på att stenytan här är ojäm och svår att rista. Någon runa har ej ristats i mellanrummet. 20 **t** är lätt skadat nedtill och 21 **n** mitt på hst; 24 **s** har formen

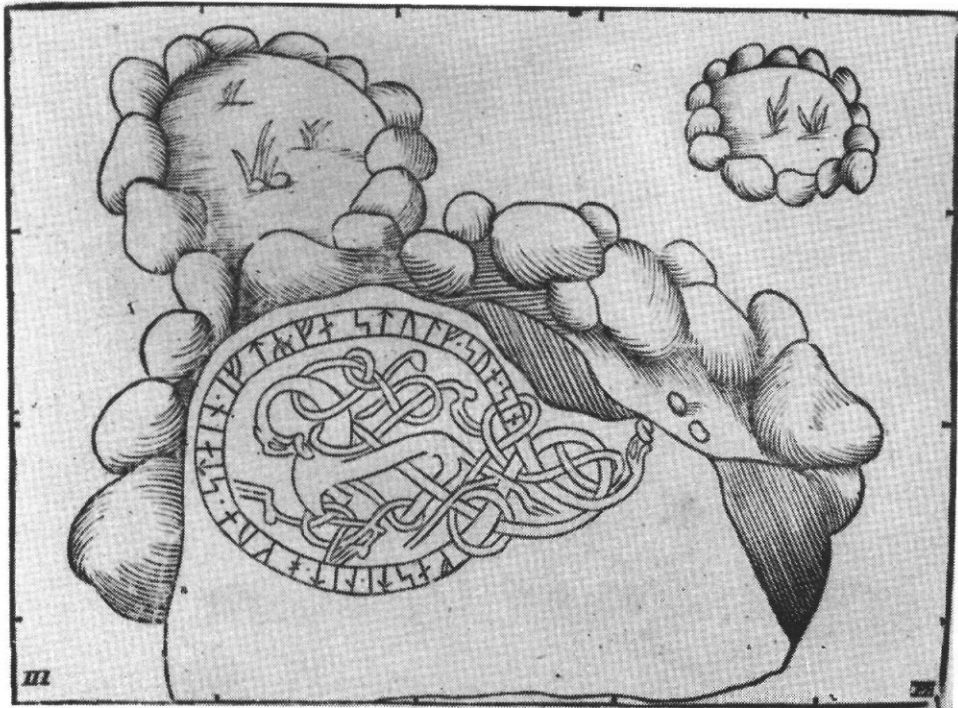

Fig. 248. U 244. Mällösa, Vallentuna sn. Efter B 66.

h; efter 31 **n** finnes ett vågrätt streck, placerat högt i slingan; det gör intryck av att vara hugget och är möjligen sk. — Hadorph och Helgonius: 24 **s** har »vanlig» form. — Dybeck: »Den märklige ristningen, i *Bautil* oriktig, är här fullständigt återgifven efter aftryck.» Denna kritik av Hadorph och Helgonius är oberättigad. Skillnaden mellan träsnittet och Dybecks bild inskränker sig f. ö. till ett sk och några detaljer i den ingalunda lättutredda ornamentiken. 24 **s** har »vanlig» form; sk saknas efter 31 **n**. — Brate: Mellan 9 **h** och 10 **k** läses ett **a**: »Uti **hakua** står det första **a** på ett mycket gro-pigt ställe, varför det är mycket osä-kert, om det finnes; staven är knappt märkbar men ett kort kännestreck

tyckes kunna varsnas. Då den nästan likalydande inskriften vid Sursta, Vallentuna sn, har **hkua**, bör ordet kanske också här så läsas.»

Om *Fasti*, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99 f. — Även sonens namn *Fastulfr* är vanligt i runinskrifter, se a. a. s. 150. De båda namnen ge exempel på variation. Anmärkningsvärt är, att faderns namn *Fasti* är kortnamn till *Fastulfr*, se U 170, 171.

Som redan Brate påpekat, möta oss samma personer i den likartade inskriften på Sursta-hällen, U 251. Avståndet från Stora Mällösa till Sursta är endast drygt 2 km. De båda ristningarna äro troligen utförda av samme ristare, se U 251.

245. Mällösa, Vallentuna sn.

Litteratur: B 69, L 465. J. Bureus, F a 6 s. 172 n:r 50 (Rhezeliu), F a 5 n:r 453, F a 1 s. 100; M. Aschaneus, F b 18 s. 177; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 155 och 168; R. Dybeck, Berättelse för år 1867 (ATA); UFT h. 3 (1873), s. 86.

Avbildningar: Aschaneus, teckning a. a.; osign. teckning (i Peringskiölds Monumenta 3, bl. 155); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 69).

Runstenen låg enligt Aschaneus »Vthi Mälösa Västergårdhs fägård», men blev tydligen genom hans försorg rest: »låg om kull. Nu vprester.» Rhezelius (F a 6): »J Mälösa i fägården»; F a 5:

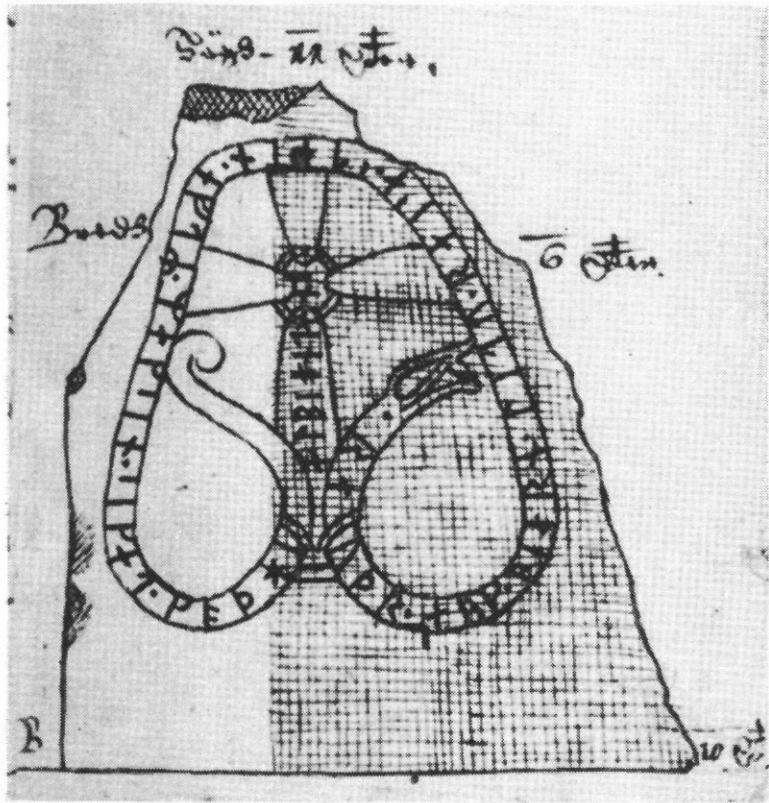

Fig. 249. U 245. Mällösa, Vallentuna sn.
Efter teckning av Aschaneus.

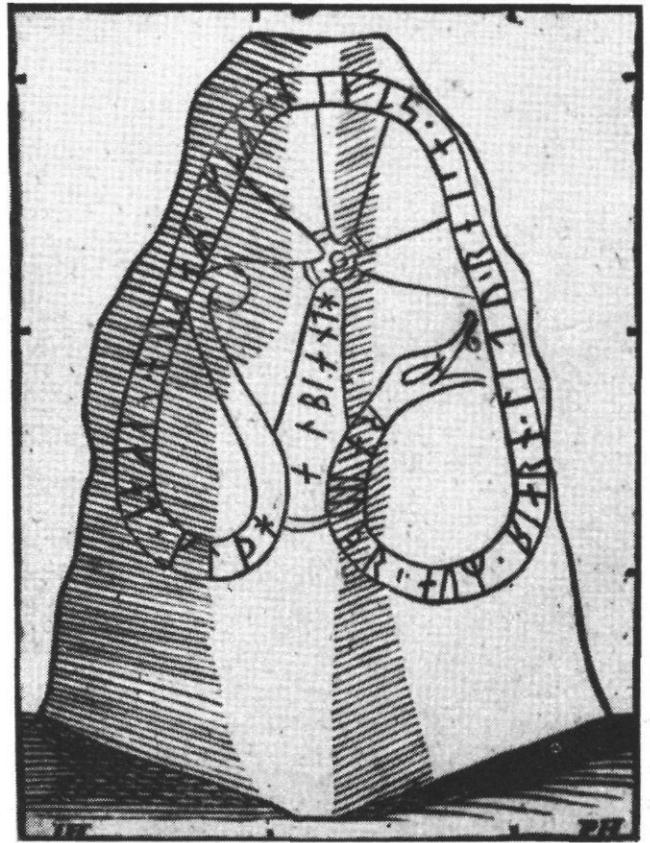

Fig. 250. U 245. Mällösa, Vallentuna sn.
Efter B 69.

»Mälösa». *Ransakningarna* ha uppgiften: »J Mälösa Fäagårdh eller Ladugårdh finnes ehn Runasteen.» *Peringskiöld*: »J Mälösa fägård.» *Bautil*: »Mällösa trögård» (!). *Dybeck* sökte runstenen förgäves. I sin »Berättelse» för år 1867 omtalar han, att det »upptäcktes att förut nämnde arrendatorn Thorsell» — se U 244 — »för några år sedan låtit inlägga en af Mällösa stenarna till härd i sin smedja». *Dybeck* lyckades sannolikt aldrig finna stenen, och även jag har vid flera tillfällen sökt den förgäves. Smedjan på Mällösa revs 1937 utan att någon runsten kom i dagen.

Aschaneus lämnar en värdefull beskrivning av runstenens utseende: »Runor på både sijder. Huijtrödt quarns steens gryte.» Den senare uppgiften gör det troligt, att stenarten varit kvartsrik gnejs. Höjd omkring 1,60 m., bredd (över korset) 0,90 m., (nedtill) 1,50 m.

Inskrift (enligt *Aschaneus*):

· rauþr · auk · biarn · litu · raisa · stein · eftr · mak sin · sikat ·
5 10 15 20 25 30 35 40

kop hialbi ont hns ·
45 50 55

*Rauðr ok Biörn letu ræisa stein æftir mag sinn Sigvat.
Guð hialpi and hans.*

»Röd och Björn läto resa stenen efter sin frände Sigvat.
Gud hjälpe hans ande.»

Till läsningen: **s**- och **t**-runorna äro av svensk-norsk typ; **o**-runan har två former þ, ʀ. Runorna 48—55 stå på undre korsarmen och runorna 56 **n** och 57 **s** i korsets mittparti. — *Rhezeli*us: Sk vid inskriftens början saknas; 30 **t** har bst också åt höger. — *Hadorph* och *Helgonius*: sk vid inskriftens

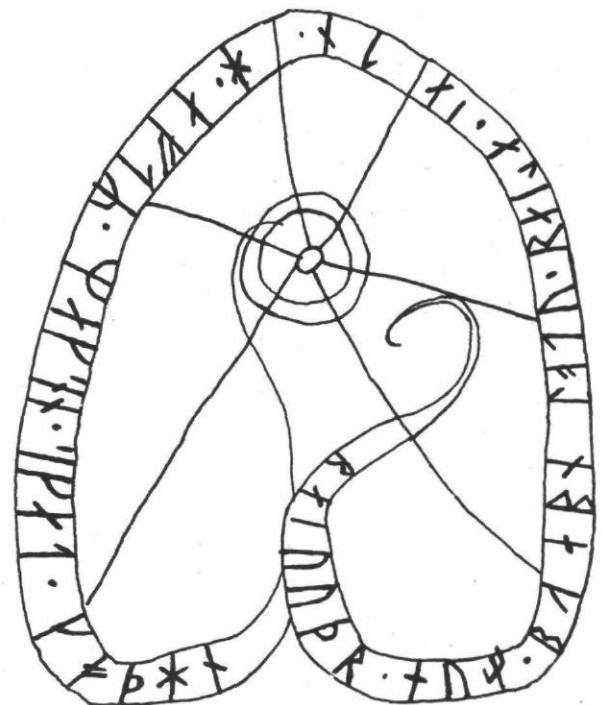

Fig. 251. U 245. Mällösa, Vallentuna sn.
Efter osignerad teckning i *Peringskölds Monumenta* 3.

början saknas; mellan 2 **a** och 3 **u** synas på träsnittet två hst; 8 **m**; 19 **e**; 28 **a**; 35 **i**; 47 **i** saknas; 52 **a**; 56 **n** ser ut som sk; 57 **s** och följande sk saknas.

Mansnamnet *Rauðr* förekommer också i L 314 Bro kyrka, Uppland och Ög 104. Namnet, som ursprungligen har varit ett binamn (adj. fsv. *rødher*), förekommer över hela Norden. Även den svaga formen finnes i en runinskrift (Ög 23). — Skrivningen **sikat** åsyftar säkerligen det i runinskrifter ofta belagda namnet *Sigvatr*, se Sö 317. Skrivningen utan **u** förekommer flera gånger, se t. ex. U 67, 128, 144, 152, 180.

Isl. *mágr*, fsv. *magher* betyder »manlig frände i följd af giftermål», måg, svärson, sväger. Ordet förekommer relativt ofta i runinskrifter, se U 18.

U 245 har många drag, som äro utmärkande för mästaren Visäte: **s**- och **t**-runorna ha svensk-norsk form; diftongen *æi* tecknas **ei**, med all sannolikhet här både i **reisa** och **stein**; formen **kop** med **o**-runa; prep. skrives **efta**. Ordföljden **efta · mak sin · sikat** är också karakteristisk. Korset med inskrift på korsarmen och ornamentiken i sin helhet tala också för att Visäte har ristat stenen.

246. Mällösa, Vallentuna sn.

Pl. 153.

Litteratur: D 2:110. UFT h. 3 (1873), s. 87; E. Brate, Anteckningar 1908 (ATA).

Äldre avbildningar: R. Dybeck, a. a.; Brate foto av avklappning (ATA).

Runstensfragmentet sitter insatt i en källarmur under den södra byggnaden vid stora Mällösa, inne i källarsvalen i den yttre muren. Detta hus var tidigare huvudbyggnaden.

Dybeck anger ett runstensfragment som »nyfunnet». »Runstensstycket är i en gammal källarmur.»

Granit. Höjd 0,37 m., bredd 0,68 m.

Inskrift:

- ia · - n · eftir · h!

... æftir H ...

»... efter H ...»

Till läsningen: Inskriften är på grund av sin placering svårläst. Av runan 1 synes blott stavens fot; efter 3 **a** synes ett kort lodrätt streck, som kan vara ett sk, eller möjligen rest av en hst. Runan 4 är skadad, troligen **a** eller **k**; 8 **t** har bst endast t. v. om hst. Runan 12 gör intryck att vara **l**. — Dybeck: ... **ain · iftir · hu** ... — Brate: 4 **p**; 12 **l**: »kännestrecket på **l** är rätt långt, det räcker till slingans mitt men det förefaller icke kunna hava varit kännestreck till **u**, enär dettas fortsättning till nedre slinglinien borde ha varit synlig och stenen icke förefaller nött. Man väntar **u**, och om **u** åsyftas, har ristningen av dess kännestrecks nedre hälft underlåtit.» — Säve (UFT) översätter inskriften efter Dybecks läsning: »... (resa st)en efter Hu- ...»

247. Lilla Mällösa, Lotteräng, Vallentuna sn.

Pl. 155.

Litteratur: B 57, L 466. J. Bureus, F a 6 s. 172 n:r 51 (Rhezeliuss), F a 5 n:r 454, F a 1 s. 100; M. Aschaneus, F b 18 s. 179; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F l 5:1, n:r 9, Monumenta 3, bl. 169; O. Celsius, SR 2, s. 105, 607; UFT h. 3 (1873), s. 86; E. Brate, Anteckningar 1908, 1909 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 90.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning a. a.; Peringskiöld, teckning (i F l 5:1); Hadorph och Peringskiöld, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 57); Brate foto 1909 (ATA).